מצות אהבה

להבין* מצות אהבה, הנה יש לדקדק למה לא נזכרה מ״ע דאהבה בכל התורה כ״א במשנה תורה בלבד ולמה תגרע כחה משאר מ״ע שנאמרה פ׳ שלימה בציווי ה׳ אל משה כו׳. וגם יש להבין בגופה של מצוה זו מה היא הלא באהבת איש לרעהו לא יתכן הציווי או שלא יועיל או שלא צריך כי האהבה ממילא היא באה מצד איזה סיבה כו׳. וגם יש לדקדק בענין ההתאמצות וההשתדלות לבקש האהבה הלא באמת אולי לא ישיגנה מפני שאינו ראוי לה כמו שלא ישיג כל אשר יחפוץ בדבר טוב מפני שאינו ראוי לכך, וכענין הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו כו׳. ועכ״ז אמרו רחמנא ליבא בעי כו׳. כי הנה ידוע דהאמונה היא בחי׳ מקיף כי היא למעלה מן השכל והטעם כו׳. ולכך נק׳ המלכות שהי׳ נק׳ אמונה בשם עטרת (כי היא בחי׳ עטרת היסוד כו׳ כידוע) לפי שהוא עד״מ העטרת המקפת ע״ג הראש. והנה להיות כן אין המדות מתפעלים בשינויים כלל מחמתה כ״א מחמת השכל דוקא. כמו כאשר יתבונן באוצר יתפעל באהבה ואם לא יתבונן לא יתפעל כלל כידוע. וכן בפחד אם לא יתבונן בחץ ההכאה וכדומה לא יפחד בהליכתו כלל. וכידוע דבינה דוקא היא אם הבנים שהם המדות שמתפעלים רק מן השכל, אבל האמונה שבבחי׳ מקיף שלמעלה מן השכל לא יתפעלו ממנה המדות כלל ואין לה שייכות עמהם כלל. כנראה בחוש דגנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי׳ והגם שעומד במדת הרציחה בודאי אעפ״כ אמונתו בה׳ קימת לקרוא לה׳ שיושיענו כו׳. ואם הי׳ שייכות להתפעלות המדות מן האמונה לא הי׳ גונב ורוצח כו׳ אלא שאין להם התחברות כלל זע״ז דהאמונה בו דבר בפ״ע מובדל מן המדות עד שישכנו בב׳ היפוכים כמו שיאמין לעזר ה׳ בדבר עבירה כו׳. ועד״ז יובן ג״כ למעלה דבחי׳ כתר עליון דמל׳ הנק׳ עטרת מובדלת בערך המדות שבה עד שנאמר עלי׳ המתנשא מימות עולם וד״ל. ולהיות כן עיקר כוונת הצווי במצות האהבה הוא על החכ׳ דוקא כאמרו דע את אלקי אביך כו׳ וזכרת כו׳ שעל ידי הזכרון של השכל וההתבוננות יתפעלו המדות באהבה ממילא. וזהו ואהבת לשון עתיד ולשון ציווי שלאחר ההתבוננות ממילא תבוא האהבה ואין צריך לרדוף אחרי׳ אדרבה כל הרודף כו׳. והציווי הוא על ההתבוננות והיגיעה במוח בלבד וכמאמר אוי לבשר שלא נתיגע ביראה כו׳ וד״ל. ואמנם על האמונה אין צריך ציווי כלל כי ישראל מאמינים כו׳ מצד טבע תולדתם כידוע, אבל אין התפעלות האהבה כ״א מצד השכל ולא מצד האמונה. וזהו אהבה לשון אבה שהוא הרצון כי יש אהבה מסותרת בכל או״א מישראל מצד שרש נשמתם והיא האמונה הנק׳ עטרת. ולהביאה לידי גילוי בהתפעלות הלב הוא ענין הה״א דאהבה המורהי׳ על בינה ה׳ עילאה אם הבנים כו׳. והנה עד״מ כשאדם רואה איזה ציור נאה או רואה כסף וזהב הגם שבודאי יתפעל קצת דהיינו שיתענג בדבר נאה וכדומה אין זה עדיין התפעלות אהבה כלל מאחר שאינו חפץ להשיג אותו דבר שיהי׳ שלו דוקא, וענין החמדה והתאוה הוא דוקא שיהי׳ הדבר שלו אבל מה שימצא הדבר חן בעלמא בעיניו מפני הנוי בלבד ולא יחפוץ בו כלל אין זה תאוה וחמדה כלל כי עיקר האהבה אינו אלא כשמשיג אותו הדבר, וראי׳ לזה שבכסף וזהב של חברו לא יתפעל כלל כו׳. והטעם לזה לפי

---

*) להבין: ההערות דלהלן הם מכ״ק אדמו״ר שליט״א.

1) נ״א: המורה על ה׳ דהבל הלב כו׳. והנה עד״מ

שכאשר יפלא הדבר ממנו ולא ישיגנו בשכלו לא יתפעל אליו כלל באהבה. וכמ"ש כי שנואה לאה בחי' עלמא דאתכסיא כו'. לפי שכל שאינו משיגו אין לו התפעלות אליו כלל כו'. וא"כ עיקר האהבה בעבודת ה' ג"כ אינו אלא כשמביא האהבה בגילוי[2] דוקא והוא ע"י עסק התורה והמצות אח"כ שעי"ז בקרבך קדוש ואז הוי' הוא אלקיך כו', כי בבחינת אהבה שאינו אלא ע"י השגה דוקא הרי הוי' בחי' סובב יהי' אלקיך בבחי' גילוי כו' וד"ל. ובכל זה יתורץ גם הקושי' הנ"ל למה לא נזכרה מצות האהבה בכל התורה כו', כי מפני שהי' ישראל במדבר דור דעה עד שראתה שפחה על הים כו' ומכ"ש בזמן מ"ת שנגלה עליהם בבחי' ראי' ממש, וכמ"ש וכל העם רואים כו' רואים את הנשמע ושומעים את הנראה, כי ראי' דחכ' ושמיעה דבינה נתחלפו מפני שהיו למעלה מבחי' ראי' ושמיעה והיינו בחי' הביטול במציאות דכח מה כו' בבחי' פנימיות הכח שלמעלה מהתחלקות הקוין ימין ושמאל דחו"ב כו' וד"ל עד שפרחה נשמתן כו' וכמ"ש במ"א, וא"כ לא שייך מצות אהבה שהיא הציווי על ההתבוננות והדעת מאחר שהי' אצלם בחי' ראי' ממש שלמעלה מעלה מההתבוננות כו'. אך בדור שאחריהם שלא עמדו בהר סיני ולא עברו את הים כו' הוצרך משה רבנו ע"ה לצוות להם שמע ישראל כו' שמע לשון הבנה, דהיינו שע"י ההתבוננות יוכלו עכ"פ לבא לידי מדריגת הראי' שהי' לדור שלפניהם. וגם זאת מפני שגם הם היו נשמות גבוהות מבחי' אצי' כו'. ואז נצטוו במצות האהבה שבאה מסיבת ההתבוננות דוקא כנ"ל. משא"כ בדור שלפניהם שלא היו צריכים להתבוננות כלל כי עין בעין נגלה עליהם כו' לא נצטוו כלל במצות האהבה וד"ל.

והנה כתי' ראה נתתי לפניך את החיים כו' ובחרת בחיים כו' ולהבין מהו ענין החיים שיבחור בו האדם כו' הנה כתיב הבן יקיר לי כו' המו מעי לו כו'. וי"ל מהו ענין המעיים למעלה כו'. בהיות ידוע דבראשית ההשתלשלות הי' בלתי העלאת מ"ן אלא מעצמו כי חפץ חסד הוא כו', ואח"כ תלוי בהעלאת מ"ן דוקא כמבואר בע"ח, וענין העלאת מ"ן הוא עד"מ המאכל שאדם אוכל שמתברר תחלה באצטומכא על ידי הבישול ונברר ונפרד תחלה הפסולת שבו ויוצא לחוץ והמובחר שבו נעשה דם בכבד ומדם הכבד נתברר עוד ועולה המובחר ללב ומן הלב עולה למוח עד שתשיב את הנפש ותחזיקנה כו' והיינו שגורם להיות המשכת הנפש והתפשטותה בגוף משא"כ בלתי המאכל הי' מסתלק חיות הנפש כו'. ועד"מ זה יובן למעלה שמבחי' בירורי רפ"ח כו' נעשה כמו מאכל לשכינה והפסולת שבה נפרד ונברר ע"י המלאכים שנק' קרביים והן כדוגמת כלי האצטומכא לברר השפע והמובחר יעלו למעלה כמ"ש בזהר פ' פנחס, דיש מלאכים בבחי' האצי' שהם נקראים אצטומכא ובני מעיים וזהו המו מעי לו כו' וכן מ"ש וכל קרבי את שם קדשו כמ"ש במ"א, דהיינו[3] שיומשך לנש"י גם ההשפעה החיצוניות בפרנסה גשמיית כו' וכמ"ש לקמן. ועיקר מדת הרחמנות שורה בכלי המעיים כנראה בחוש אצל אב על הבן כו'. וכמו"כ למעלה בבחי' אדם שעל הכסא כו' כתי' המו מעי לו כו' שגם מלאכי שלום מר יבכיון ורחם ארחמנו כו' על גלות אפרים ילד שעשועים כו' וד"ל.

---

2) נ"א: בגילוי הבל הלב דוקא והוא האלף* דאהבה ולא כמו שהוא בהעלם למעלה מן השכל, אלא דוקא כאשר יתבונן בבחי' ראי' שכלית ואז הוי' הוא אלקיך כו', כי

3) התיבות „דהיינו . . וכמ"ש לקמן" אינן בנ"א.

---

*) כנראה הוא טעות המעתיק וצ"ל: ההי"א. — וראה לקו"ת ד"ה ואתחנן ס"ב וד"ה יונתי ס"ב. מ. ש.

והנה ענין הפסולת למעלה הוא בחי' חיצוני' השפע שיורדת לבחי' חיצוני' העולמות שהן המלאכים דבי"ע, ובחי' פנימית השפע המובחר היינו אותיות התורה כשעולין מעוה"ז ע"י הבל הדבור וידוע שהתורה נקראת לחם כמ"ש לכו לחמו כו', והמובחר שעולה למעלה היינו גוף האותיות כשנתבררו מבחי' הבל הדיבור הגשמי ועולין לה' אחד באהבה וביראה דפרחא לעילא כו' ואז מהם נעשה מזון לנשמות בג"ע שהן בחי' פנימיות העולמות כידוע ובכלי האצטומכא העליונים הוא שנברר הלחם כו'. ועד"ז בכל בירורי רפ"ח כו' שע"י מצות מעשיות הפנימית יורד לנשמות והחיצונית שלהם למלאכים כו' ועד רום המעלות ענין הבירור הזה. ועד"מ הדם שבכבד יש בו פסולת ופנימיות כמו"כ למעלה בנפש עליונה דהיינו בחי' מל' דאצילות דכתיב בה כי הדם הוא הנפש כו', יורד ממנה הפסולת לע' שרים שהן המזלות המגדלים כל מיני תענוגי עוה"ז הגשמי' והפנימי' עולה ללב ומוח להיות מזה מקור התענוג האלקי בבחי' חב"ד לנשמות בג"ע וכו'. וזהו אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ, פי' כשראה בעיר רומי שהי' קול רעש שלה ק"ך מיל כו' והתבונן על ריבוי התענוגים הנמצאים בה וכו' אמר אם לע' שרים החיצוני' שנלקחו מבחי' פסולת שפע העליונה יש ריבוי התענוגים כ"כ עאכו"כ לבחי' פנימיות התענוג אלקי מקור כל התענוגים שיש לנשמות בג"ע הנקראים עושי רצונו וכו' וד"ל. וזהו ובחרת בחיים וכו' וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך כלומר לבחור בבחי' רצון וחפץ בחיי החיים שהוא מקור כל התענוגים בבחי' פנימיות השפע האלקי שהוא עד"מ המובחר שנעשה מן הדם שעולה ללב ומוח ומשיב את הנפש כו' ולמאוס בחיצוני' השפע הנפרד בבחי' גבול וכליון כמו שפע החיצוניות הנמשך לע' שרים וכדומה שנק' מות מטעם זה כו' וד"ל.

וזהו ענין עון פעור שאמר להם פנחס אשר לא הטהרנו ממנו כו' כי היו ממשיכים שפע המזלות עליהם בריבוי תענוגי עוה"ז כו' והוא ע"י עובדא זו שהיו פורעין עצמן כו' כדי לעורר בזה שפע הפסולת למעלה שיומשך עליהם וכו' וכמ"ש במ"א וד"ל. ובכל זה יובן יותר ענין מצות האהבה שהיא הבחירה בחיים דוקא שהוא החפץ והרצון מלשון אבה כנ"ל. ועיקר סיבת הבחירה אינו אלא בדעת ושכל דוקא כנ"ל וכמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כו'. וענין ההתבוננות הוא להבין איך שהוא ית' עיקרא ושרשא כו' וכולא קמי' כלא חשיבי ממש וכו'. ומכל זה יובן ענין המצה שנק' מיכלא דמהימנותא דהיינו כמ"ש ורעה אמונה פי' לפרנס את האמונה והיינו ע"י המשכת הדעת, וזה ענין יצי"מ שהוא בחי' לידה והתגלות מבחי' אם הבנים כו' כמ"ש ע"פ לכן אמור לבנ"י בפ' וארא, ולכן אח"כ צ"ל ספה"ע שבעה שבועות תספר לך לברר ולזכך המדות שבנפש הבהמית כו' ועי"ז אח"כ מתן תורה שזהו עיקר ותכלית האהבה להיות הוי' אלקיך על ידי עסק התורה ומצות כנ"ל.